

de les formes més intrèpides d'accés als cims: funiculars, telecadires..., l'extinció de feres salvatgines per l'activitat cinètica.

Aquesta mitologia s'ha anat reduint i sovint s'han simplificat en formes banals. Aquests territoris han anat evolucionant cap a zones urbanitzades o s'ha vetllat per la seva conservació amb la creació de Parcs Naturals.

Paisatge i toponímia

Estances

La vida passa, i l'ull no es cansa d'abocar imatges clares dintre del cor.

Carles Riba i Bracons

Des d'una altra dimensió les formes de les muntanyes i els seus colors han aportat formes de llenguatge perquè els pastors, carboners que tenien la muntanya com a lloc de treball i de vida van anar trobant la paraula més clara, la forma més enginyosa per identificar un lloc perquè aquesta incipient toponímia els era indispensable per explicar-se entre ells els camins de pas més segurs, localitzar les fonts per a l'abeuratge dels bestiar, assenyalar els llocs de trobada i les rocs fiters que permetien l'orientació en el paisatge.

L'aïllament va anar consolidant el patrimoni lingüístic base de la toponímia actual. Si pensem en Roca Colom als Pirineus, és un indret rocallós, de lluny té una coloració blanquinosa, de prop resulta que la terra ofereix a la vista un blocs de marbre blanc pur sense vetes, la denominació, doncs, és exacta. Una altra font de topònims és posar el nom d'un fet a un lloc: el coll de "Hi era de massa" entre Bellmunt i Vidrà que segons sembla el nom ve de passar comptes entre els membres d'una colla de caçadors.

Avui dia trobem aquesta aproximació al coneixement del paisatge escrit en mapes cartogràfics i l'estudi de la història de la llengua catalana ens permet percebre l'antiguitat dels indrets assenyalats, segons s'hi trobin paraules d'origens culturals amb trets lingüístics diferencials que permeten conèixer el seu origen, l'etimologia i antiguitat de noms estudiats des de la filologia ens ofereixen estadis culturals diferents. La llengua d'aquells pobladors de les muntanyes des de temps remots van fixar meravellosament el nom de cada cim, torrent, coma... És un llegat que ens han deixat a les generacions actuals. El nom de Queralbs ens informa d'una cultura preibèrica que habità el Pirineu: quer o quera, significa roca, albs és una paraula molt més moderna d'origen llatí que significa blanc, clar; és a dir que la denominació del lloc ve determinada per l'ús lingüístic d'ambdós termes

Pica d'Estats en primer terme i Montcalm des del pic de Sotllo. Foto: Maure Luís

que demostra la sobreposició temporal de cultures diverses.

Poc a poc, les paraules van anar omplint el paisatge mut i la nomenclatura ha avançat amb el devenir del temps i les paraules de noves civilitzacions s'han anat fent seves les terres, els gorgs, les valls, les planes i les fonts, s'han batejat masos i han nascut municipis nous. La seva presència i el domini del paisatge resulten un fet.

A Catalunya, cal destacar les figures del filòleg Joan Coromines i Vigneaux amb la redacció del recull de la toponímia: *Onomasticon Cataloniae* del geògraf Salvador Llobet i Reverter al capdavant de l'editorial Alpina de Granollers per la divulgació dels mapes cartogràfics.

L'Any Internacional de les Muntanyes pot ser un bon moment per tenir-ho present i per fer-nos adonar una vegada més de l'extraordinària força de la paraula i la vitalitat de la llengua, a voltes, en la seva forma més popular i descriptiva; a voltes, en la forma més poètica, ambdues han determinat la toponímia del nostre paisatge.

L'excursionisme

Els abnegats excursionistes de l'inici superaven i assajaven disciplines científiques i sorgien les ciències naturals en llengua catalana, la nostra arqueologia...

Josep Iglésies i Fort

L'excursionisme neix a Catalunya amb la Renaixença, és una nova manera de mirar, de conèixer i de sentir la realitat de la pròpia cultura, de sotjar el paisatge a través de la visita a pobles i muntanyes. Les persones que inicien l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques a Barcelona a la segona meitat del segle XIX procedien d'àmbits urbans i, uns més que altres, tenien estudis. En aquest moment a Catalunya s'encaren dues èpoques: passat i present i també dos ambients: medi